

ادبیات عمومی و تحریری

هفته‌لق سیاسی، ادبی و علمی نغزته‌در.

جلد : ۱

سنه : ۱ ۲۳ جمادی الاولی ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۱۷ مارت ۱۹۱۷ نومرو ۲۰

اندلسه دائر

[سلیمان نظیف بکک همتیله [آثار مفیده کتبخانه‌سی] ضیا پاشا مرحومک اندلس تاریخی نشر ایده‌جکدره بر بشارت قلمیه اولقی اوزره شونی سویلیه‌لم که ضیا پاشانک کلیاتی نظیفک نفیس بر مقدمه‌سیله آراسته اوله‌جکدره اسلوبی بی‌همتای بر خیلی زماندن بری ضیا پاشا حقنده معلومات طویلیور . بومناسبتله جلال نوری بکک دردست تحریر اولان - شرق سلطنتنک عثمانیلره انتقالی- عنوانی تاریخندن مستخرج ایکی استطرادینی مجموعه‌مزه درج ایدیورز .]

* *

واهی اندر واهی ! واهی اندر واهی !
هرشی واهیدر + دیدی « واعظ » بن
داؤد علیه‌السلام +

[کتاب مقدس : واعظ ، ۲]

باقی قالان بوقبده بر خوش صدا ایمش .

هنوز عثمانلی دولتی تشکل ایتمه‌دن، بغدادده خلفای عباسیه محافظه موقعله مشغول‌ایکن عراق، سوریه و عربستانده کی مسلمانلردن بشقه مسلمانلر [بحرالشام] ی یعنی آق دکزی حاکمیتلری آلتنه آلیورلر و اوزروپانک اقصای غربنده مطمئن و مدبذب بر اوروپا ملت اسلامیه‌سی تشکیل ایدیورلردی . بوملت و مدنیت اسلامیه حقیقه یوکسکدی ؛ ویدی یوز سنه دوام ایتدی . لیکن انقراض کلی ایله منقرض اولدی . [جزیره‌الاندلس] یعنی [ایبری] یارم آطه‌سنده عظمت سابقه‌نک یادداشتی اولقی اوزره تک بر عائله ، توتر بر بچک اوجاق، اوزرندن اذان محمدی اوقونور بر مناره قالمدی . مغلوب مسلمان بقیه خونی اسپانیول قانه قارشیدی . قالان عرب اقلیتی اسپانیوله تمثیل ایتدی . اسلامیت هریردن زیاده اسپانیاده فنا کورولدی ؛ محو ایدلدی . فی‌الواقع صدد اصلیمز اولان عثمانلی تاریخی ایله اندلسک مقدراتی آردسنده بر مناسبت یوق ایسه‌ده اجماله خامه‌ران اولدیغمز تاریخ اسلامک مضبوطینه خلل تطرق ایتمک ایچون بوجهتی‌ده محاکمه ایدیورز . اوت !

L. - A. Sédillot نك و برچوق فرنك ارباب دانشنك قولنجده‌ده توالی ایدن یدی عصر فتح و انحطاطده معنویات و اخلاق، علم و عرفان، حرفت و صنعت، مکننت و عظمت اعتباریله اوروپالیلردن

هر اجنبی بروسیله تمتع و تنفع بوله بیلیر. هر اجنبی پارسده، [قوت دازور] ده، اسوچر ده مملکتندن زیاده اکلنیر. اگر بو بحث ایتدی کمزبلدان و دیارده آسایش اولسه، اجانب رنجیده ایدلسه بو اخذ و اعطاء، بورقاهیت و ثروت اصلاً حاصل اولمازدی. ایشته اندلسیلر بو دقیقه یی آکلادقلرندن کرک زیر دستانلری اولان نصارا و بنی اسرائیل، کرک جواردن کلن بیاهیله دائماً محاشاتکار بولونملر در. علی روایه Navarre, Castille [قشتاله] و [نواره] ملوک نصرانیه سی [قرطبه] اطباسیله مشاوره ایچون بلا تردد شهر مذکوره کلیرلردی. مساوات کامله اسی اندلسده اکل زیاده ابراز کرامت ایده جک بر زمین بولشدی. عائله سنک اصالتی اصلاً بر شخصک تحیز و تمیزینه کافی کلزدی. بو ولادت نجابتنه مزایای ذاتیه انضمام ایتزسه بر آدم، اوروپاده اولدینی کی مراتب مختلفه یه چیقامازدی. اک پست نسب اولانلر بیله سمی واجتهادلری ایله طبقات علیایه صاعد اوله بیلیرلردی. اسلامیت اندلسده شکل سنینسی محافظه ایتشدی. بغدادده اولدینی کی روافض وجدان عامه یی اضلال و آسایشی اخلال ایده میورلردی. واقعا اندلسده مذهبی اختلافات چیقدی. لکن اورانک قوام دینینسی ایله عراقک وجدان مغشوشی آره سننده کی فرق بارزدر. آسایش کرک اداره کرک فکرأ رصانت کیر استقرار اولدیغندن حریت و عدالت لفظ بی معنی اولمقدن چیقدی.

مهرول نوری

[دوام ایده جک]

تاریخ فتمزه عائده ایضاحات

— رفعت پاشانک وفاتی مناسبتیه —

مملکتیزک متحسس روحی، کچن سنه یه عائده، هر درلو آرایشدن آزاده و متواضع اولدینی ایچون دهها آجی بر ده رین ماتم حس ایتدی؛ عشاقی رفعت پاشا، متفکر و تمیز کوزلرینی، حیاته برمدی هجرانیله قاپادی؛ متبیح و لوله آراسنده بر عالمک دهها سسسز غروبی کوردک؛ عرفانیزک اعتلاسنه مفتون یاشامق عزیمله دوشونیوردی؛ نظرنده هر نوع فضیلتک احترامه لیاقتی واردی؛ وطنک زمانمزه یاقین تنور دورینه مؤثر بومعزز خادمی یالکز علی العاده وظیفه شناس بر مورخک تصادفه تابع کذرگاهنه ترک ایده مه یز؛ افولنه قارشى متالم برطنین ایله مقابله یه مجبورز؛ رفعت پاشانک افکارینی تحلیل ایچون اوقونه حق برقاچ صحیفه، بالذات علمه لایق بر حرمت اولور، ملتک مفاخرندن بری تهلکه نسیانه معروض بر اقیله ماز!

رفعت پاشا، جغرافیا و ریاضیات ایله مشغولدی؛ ماضینک فنی تظاهراته منظم، تشکلات، عضویه کی داخل بر تکامله مربوط ده کلدی؛ اوروپا اصول سعینه متوجه، معاصر انتباهمزه محاط یاشایوردی؛ حقیقی موقعی تعیین ایچون کندینه تقدم ایدن ادواری، سینه ما سرعتیه اراشه، محتاجز؛ اطرافنده کی ظل ذکا، بو واسطه ایله دهها آبی آجیله بیلیر!

علم، منفرد اجسامی و حادثه لری کنیش شمولی ایچنه آلیر؛ هر شیئک هویتنده کیزلی معنایی استنطاق ایتک ایستق؛ خارجی و معنوی حیاته کی بوتون اهتزاز، ظاهراً ثابت و یا دائمی انقلابات ایله متبدل هر ذره، عمومی وقوفک بر جزئی دیمک در؛ علی العاده حادثه و یا ماده، هنوز فکری نفوذیمز خارجنده مبهم مؤثراته و نتیجه تابع قالیورسه قانونه اعتلا عزیمله نظریه و یا فرضیه تشکیله مجبور اولویورز؛ هر نوع اطلاع، یابیلدی کمز معلومات قادینه کیرر؛ یاخود رؤیتزدن آیری اوصافی حاری یکی بر زمره دوغار، علمک حدودی و هدفی کاشانک پایانسز افاقی نسبتنده کنیشه یور!

فنی تتبع، وقایعك وماده لك عمومیتی تثبیت ایچون اداره ایدیلیر ؛ متفنن نظرنده ۱، ۲، ۳ کبی ده كل « ن » ماهیتنده جیره وقوفی وار، طبیعتك نامتناهی فردلرینه استقلال ویریللمز ؛ علمده اجزاسی بربرینه مستند و مربوط حادثه لك نوعی ویکونی دوشونیلیر، عادی معلومات فوقنده کی علمه، بوتلق ایله « اتحادی ناقص » دیورزه شونسی وحدت ایچون برتصنیف احضاری ضروری در آرسطو، بهیقین، آمپر، اوکوست قونت وسپه نسر کبی ده رین متفکرلر، بو احتیاجی تطمینه واسطه آرامش لردی !

ملتزك علمی وصناعتكار حیاته آشنا چیقمق ایسته یورکن ده بوترتیب املر یله حرکتده مجبورز ؛ ذهنی وادبی انتباهك منفرد تظاهراتی رؤیت کافی اوله ماز، مسلسل حادثه لر آراسنده کی ارتباط کوشترله لی دور؛ علمی تکامل حلقه لرینی بیله مشاهده وتعیین ایجاب ایدر واصل تصنیفك مهم مشکلاقی بو ساحه ده اوکزه چیقار ؛ ظاهری وکیزلی برچوق تشابه ومتابعت اوصافی موجود ؛ هانکی نوع رابطه ویا وصف، عمومی ؛ هان ارئه کوچ در؛ مجهول بر چوق افق، تماشا کزه مانع اولور ؛ بولک زده اسراری حائر پرده لك کشفاتی یرتیللمز !

علومه عائد تصنیفك تکاملنده کی مختلف استقامتله متوجه انطباعاتی خاطر لایکنز، صوك اوج عصر اق دوره ظرفنده یالکنز نباتات تقسیمه عائد بر چوق تشبث وار ؛ وثائق ایچون دائما پله زیاده فنی تحری به محتاج اولیورز ؛ احوالده اسکی آثارك انتقاله لایقده، اجتماعی حیاتی یوکسکدن رؤیته اکثریا بیکانه، وثیقه لری فلسفی ذوق ایله تحلیل ایچون میلی آزر مملکتده، ماضینك بوتون تاریخی صفحه لرینه عائد بر تصنیف ارئه سی هر سهولتدن محروم قالیر، مع مافییه بوتون مشکلاقی حله دوغرو یورومك ایجاب ایدر ؛ ماضی به حرمتدن آزاده بر امله یاشانه ماز !

میلاد عیسادن سکنز اون عصر اول یونان افکاری شعر ومحاسن اذواقیله متبیجیدی؛ بالخاصه بهریقله س دوری (ق . م ۴۹۹ - ۴۲۹)، متعدد فلسفی مکتبلرک انکشافاتی کوردی ؛ رقت و طرفتله متبلر معماری آبدلر یوکسه لدی ؛ بر چوق تماشا صحنه سی، متحسین هیجان رعشه لر یله صارصیلدی ؛ علمه وادرا که حرمتدن متولد کنیش، استقباله مؤثر بر مدنیت دوغدی ؛ اوزمان ملتزك فکری وخیالی تظاهراتی نه ایدی ؛ هنوز قطعی وثیقه لره مستند بر اصابت محاکمه ایله بیللمه یورز ؛ (روما) نك اعتلایه مظهر ادواری بزدن واسع وده رین اساساتی حاوی برمدنی مقابله کورمه دی ؛ غرب تورکارینك استیلا عصر لرندن اول آسیاده یونان ادبیاتی وفلسفه سی کبی انسانیتی شامل بر شعر وتفکر دوری بوله مایز ؛ صوك یدی عصر ایچنده بیله بز طبیعی بر تمایلك اسیری کبی عرب وهجم تأثیرخی حائر حدود آراسنده شرق ذوقنه مفتون یاشادق ؛ ایران تمایلاتی، افکاریمزه حاکم اولدی ؛ تنظیمانه یاقین بر زمانه قدر علمی وادبی تلقیمزه باشقه عناصرك نفوذی پله آزادی ؛ اسلام عائله سی خارجنده کی لسانلره عائد صراقزده بر اطراد انکشاف بیله یوقدی :

مولانا جلال الدین ایله اوغلی سلطان ولده عرب حروفنی حائر، بلکه ارشاد املیله روجه عبارده لی برقاچ منظومه بولوندی : دیک که بسیط ومعین یرساحه ایچنده محصور براعتنا ایله یونانجه اوکره نمش لردی ؛ مع مافییه بومهم اسانه وقولرندن استفاده اتمه دک ؛ هیجان ایله هایقیردقلری تصوفی بیله عرب وهجم تأثیری تحتنده بیلور لردی ؛ عاشق باشانك غریبنامه سنده ایکی مصرع اعلق ارمیجه بر افاده وار؛ فضله اهمیت لایق مکل ! فاتحك عربی وفارسیدن باشقه دها بر ایکی لسانله متکلم یاشادیغنی او قودق ؛ علی العاده محاوره یی اداره فوقنده بیلدیکنه عائد هیچ بر پرده وثیقه کورمه یورز !

حدود باشلرنده مدافعه و تجاوز تهيجلریله طاشان آقینجیلر و ده کزلرده کزن طائفه لریمز ، ایتالیانجه ، ماجارجه ، اسلاوجه اوکره نملردر ! یکچیری اوجاغنه مادرزاد دیل لری سیویله مکه اقتدارلری تحققاتسه ده عجمی اوغلانی قبول اولونیوردی ؛ بونلر ایچنده وزیر ، خواجه و علی العاده شعر ذوقیله یوکسه لنلری یوزدن فضله بر نسته ده کوستره بیلیرز !

علمی حیاتمه باقیورکن اوروپا لسانلرینه تماسمک برقاچ وثیقه سی ده خاطره کلیبور : کاتب جلبی « اظهارالحق فی اختیارالاحق » اسمی کتابنده پروتستان پاپاسلغندن مهتدی اخلاصی افندیدن لاتینجه اعتباریله استفاده ایتدیکنی کندی سویله یور ؛ استقباله مودوع بش آلتی کتابی ده بواعترافه دلالت ایدر ؛ پچوی ابراهیم افندی معاهده نامه لر حقنده ایضاحات ویریورکن « کفره تاریخندن ترجمه در » دیور ؛ احوالده اوروپا لسانلرندن برین فرضا ماجارجه یی اوکره نملر اوله بیلیر ، شیخ ابراهیم حتی افندی هیأت نظریاتی بیلور ، انتباه عصرینک بعضاً ودیعه لری ، قطره حالنده اتاریم زده متبلردی ؛ دیمک که مملکتیمزه بونوع شرق تأثیری خارجنده کی معلوماتک نه واسطه ایله کیردیکنی تدقیقه محتاج .

سفیر و مرخص صفتیله ، اوروپایه تماس ایدیوردق ؛ یکریمی سکز جلبی محمد افندیکنک اوغلی سعید پاشا ، فرانسه جه بر آرز و قوف امللریله پارسه کیتمشدی ؛ خبره جی احمد پاشا ، طولومباجی رئیس داود آغا و بارونی دوطوت کی اوروپای مأمورلرک لسان ایچون بزم فائده سی اولق احتمالی دوشونیه بیلیر ؛ اوچنجی مصطفی و عبدالحمید دورنده یاشایان اسماعیل خلیفه ، « قاسینی » دن مترجم هیاته عائد بر اثر حاضر لادی ، ایکنجی سلطان محمود دورنده احترامه لیاقتله چالیشان بهجت افندی ، بوفونک « تاریخ طبیعی » سندن استفاده ایتمشدی ؛ اوزون عصرلر طرفنده بونوع ترقی به مظهریمز ، هان بویله ابتدائی و تسلسله تبعیتی اثباته محتاج ، سونوک صفحه لر حالنده قالدی ؛ سوکره اکثریا جبهه به دوغرو یورومکدن متحاشی ، یاواش بر سی ایله اوروپایه دوندک ، ذکامن ، یکی بر هوا تنفس ایتدی ؛ فکری واجتماعی حیاتمک علی العاده جریانی ایچون آرتق بر انقلابه احتیاج واردی ؛ آهسته لکن سنه لرک توالیسی نسبتنه موافق ، قطعی آدیله اظراف زده هرشی ده کیشمکه باشلا یوردی ؛ دها منور باشقه بر عالمک حسنه و تفکرینه مائل رعشه لرله سر بر یاشامق اشراحنی و تهیجی دوندق ؛ احوالده بوتون ماضیمزه عائد افکار اوزرنده ایکی مکتبک تمایلی و نفوذی حاکم اولدی .

(۱) یونان و برآزده بیرانس تأثیریه روما ذهنیتک ایران عنعناتیه برابر اسلام و تورک بلور رندن کچن آسیا ذوقی !

(۲) معاصر افکاره وقوف امللری !

سلطنتیمزک تشکلی دوره لرنده آنادولیده کی فلسفی محفللر ، قویو وده رین بر متصوف قلبی ایله چارپیوردی ؛ بوضربان ، آلتی عصرلق کنیش بر تلقیه و شرقک هان عمومی تمایللرینه موافق و نافذدی ؛ ادراکمز ، اومعنوی فلسفه دن الهام آلیوردی ؛ تحصیل حیاتمک بوتون ذهنی تظاهرا تنده هپ بو روحانی رنگک صادقانه انعکاسی کورولدی ؛ ادبیاتیمزه اکثریا بوکشیف کونکه آلتنده روحک متأثر هیجانلرینی ترنم ایتدی ؛ معناییه قبوله مجبورز : تصوف فکرینه بز نهایت بر پیک اوله بیلدک ؛ ابن سینا ، یونان افکارینه واقفدی ؛ اسکندریه مکتبک شرقه منتظر قناعتی ایله متحسین دوشونیلوردی ؛ مولانا ، کنجلیکنده قویو بر ضیا ایله محاط یاشامشدی ؛ غربی آسیاده یونان فلسفه سنه و غلمنه متوجه ، منور بر شیاره حیاتی واردی ؛ اسلام حراقتی آرتق صوک

فیضی دو کویوردی ؛ تکیه و شیخ نفوذی ، فکرلره کشف کولکهنی صالمشدی ؛ جلال الدین ، بویله قوی مؤثرات ایله بویودی ، نتیجه ده آکلادی که مولانا ، یالکز شاعر و محاسن اشتیاقیله یانان بر صنعتکار ده کلدی ؛ اثارینی یازیورکن مهم بر مقصد تعقیب ایدیوردی : مستقل یا خود ماضی متفکرلرینه والهاماته استفاد ایله بر مسلک آجدی ؛ قونی ده یاریم عصر ، بویوک بر ضیا کبی محیطنی تنویرایتدی ؛ ادبیاتزده فکر اعتباریله قوتلی بر سلطنت قوردی ؛ اسکی دیوانلریمزده دهها زیاده کویا مولوی قیافتی یاقیتشدی ؛ اکیلز بر غرور ایله یوکسه لن نفی بیله معنویاته مستغرق فلسفه سنه فکر آقراقی حائزدی ، حتی « منلای رومک » بنده لکنه راضی اولویوردی ؛ اعتقادنجه استادک عقلی پیغمبرک جوهرندن بر نور ، نطق عیسانک نفسلرنده کی روحه دماغ ایدی !

سر بر اشعار غالب دلپذیر اولسه نه وار ؟

هر سخنور مظهر احسان مولانامیدر ؟

اعترافی حقیقتده یالکز حسن و عشقک دهرین و یوکسک خیالی حائز مبدعه عائد اوله ماز ؛ حامد بیله نورینی « جلال الدین » ک شععه سنده کی مشعله ذن یاقیورا

عبر الفیاضه توفیق

[دوام ایده جک]

ایجاز

انکلیز باش وکیللرندن بر قاجی ، هیچ بر اثر ادبی یازمادن ، تاریخ سیاسیده اولدینی قدر وطنلرینک تاریخ ادبیاتنده ده پارلاق یرلر اشغال ایتشدی ؛ هان هر مملکتده بر میلکدن ایکی صنعت چیقارمش بویله بختیار آدملر بولونابیلر . بونلر اک زیاده ، بر و بعضاً بر قاج ساعت دوام ایدن نطقلریله ، تعبیری جائزه ، ادیب اولویورلر . مثلاً فرانسر رجالندن ده شانلک ، سوسیالیستلرک پیری ژورده سک - سوزلرینی ملتلی اونوتامیور ! بر نطق ایسه ، اندر آ بر جلد اولابیله جک قدر اوزون اولور . بن اون کون اول ، جلال نوری بک بو حالی اسلوبک نقائصندن کی اعلان ایتشدی . بوسوزک قارشینده بر آرز دوشونمیلدر .

جلال بک ، سلیمان نظیفک اسلوبنی تنقید ایدرکن ، قیضه لقله اتهام ایتدکن صوکره ، اونکله « بر فورمادن فضله یازیلاماز » دییوردی ! اکر بو حقیقه بویله ایسه ، نقیضه دکل ، مزیت اولور : چونکه محدود اولمایان کوزلک یوقدر . ساده صنعت دکل ، طبیعت بیله یوقانونک مثالدره . اکر بوزلرک حسن مخصوصی عالممول اولسه ایدی ، جلال بک بر قاج سنه اول وطنندن قطب شمالییه کیتیمک احتیاجنی حس ایتزدی ؛ و اکر قیضه لقی قصور ایسه استانبولک کوزل بوغازلرنده ده بو نقیضه وار دیمکدر !

بو لطیفه بی ادبیاته تطبیق ایدر سه ک ، بک موافق بر حقیقت اولور : دنیانک اک کوزل شاه - اثرلری مطلقاً کوچوکدر و بر جلد به بالغ اولانلری یا منظومه لردن ، یا منشوره لردن مرکبدر . بوکا بر چوق مثال ایرادی زائل اولور . ایکنجی درجه ده آثارکده بر قاج جلد اولانلرنده کی مزیت ادبیه ، هر حالده بر جلد به انحصار ایدنلرک کندن آذر . فرضاً فرانسه مک صوکره اسلوب اعاطمی ، وبالخاصه لوتی ، آناطول فرانس ایله همقلملری ، رومانلرندن هیچ برینی ، مثلاً بر قساویه دو مونته پن کبی ، ایکی جلد اولارق یازما مشلردر . اکر لوتی ، « ایزلاندا بالقجیسی »